

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Ecclesiasticorum Vita, Moribus, Officiis Libri Tres

Schevichavius, Gisbertus

Mogvntiae, Anno M.DC.XXI.

Cap. LIII. Concionandi Mvns Perdifficile, eximiam sapientiam & virtutem
postulat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42349

CONCIONANDI MVNVS PERDIF-
ficile, eximiam sapientiam & virtutem
postulat.

Præcipuum
in Ecclesia
concionandi
munus.

Asini ad ly-
ram.

Quæres con-
cionatori co-
gnoscenda.

Præcipuum
fidei dogma
S. Trinitatis
mysterium.

DIuus Greg. Nazianz. Apolog. 1. *Lam ipsam rem distributionem (vt quod in nostra religione præcipuum est, postremo loco dicam) verbi inquam diuini excellit, distributionem, quam omnes hac ætate profitentur, si quis est alius, qui audacter suscipiat, aut cuiusuis ingenii esse censcat, huius libertiam animiq; aciem miror, ne dicam stultitiam. Miror quidem nequaquam res ea leuis momenti, nec parui spiritus offerretur, vnicuiq; verbi perinde ac tritici mensuram tempestandare, Matth. 24. ver. 45. ac dogmatum nostrorum veritatem cum iudicio dispensare, hoc est, ea omnia, quæ sacra Philosophia de mundis vel de mundo disseruit, de materia, de mente, & intelligentibus naturis tam bonis quam malis, de prouidentia rationia constringente atq; gubernante, itemq; de his, quæ vel in sola probabili causa euenire, vel terrena humanaq; rationi temere accidere videntur, tum etiam de prima nostri creatione, & postrema instauratione, de figuris & veritate ac Testamento, de prima & secunda Christi præsentia, de incarnatione, & uoluntatis ac morte, de resurrectione, de fine, de iudicio, ac merito de tam tristi quam leta atq; illustri, quodq; doctrina nostra præcipuum deiq; caput est, quid de Principe & Regia, ac Beata Trinitate credendum sit, explicare. Quæ quidem in re iis, quibus eruditi fideiq; luce collustrandi gregis cura credita est, summo periculo videndum est, ne vel in vnam personam, ne plures dii inducantur, contracta fidei doctrina nuda atque inania nobis nomena reliquat, eundem videlicet esse Patrem & Filium & Spiritum sanctum existimantibus: vel in tres alienas & extraneas atq; perturbatas atque confusas, diuinitatique, vt sic lo-*

quar, contrarias, diuisa, in idem malum contrario errore pro-
labatur: haud aliter ac peruersa aliqua planta, cum in alte-
ram partem vehementius detorquetur. Quandoquidem &
Deus vnus necessario retinendus est, & tres personae consistende,
atq; vnaquaq; cum sua proprietate. Sed ad haec intelligenda &
pro rei dignitate declaranda atq; exprimenda longiori oratione
opus fuerit, quam praesens institutum atq; adeo vita haec ferat.

Quin ad id potius & nunc & semper adhibendus sit Spiritus, Est Deus in
caelo reuelas
mysteria
per quem solum Deus & intelligitur, & exponitur, & auditur.

Puro enim tantummodo attingendus ille est, qui purus est, Dan. 2. v. 28
Cur concio-
natori mul-
ta opus sei-
entia.
vniusc; atq; eiusdem modi. Hac autem idcirco in praesentia
paucis commemorauimus, vt illud ostendamus ei, qui de tan-
tis rebus disputationem habeat, praesertim apud multitudi-
nem, qua ex variis aetatibus habitudinibusq; constata est,

multifidig; instrumenti cuiusdam musici in modum variis pul-
sibus opus habet, difficile esse eiusmodi orationem inuenire, qua
omnes concinnare atq; conciliare scientiaq; lumine collustrare
possit. Cuius rei ea causa est, q; cum in his tribus reb. periculum

versetur, mente, sermone, atq; auditu, vix aliter fieri potest, Tria e. concio-
natori neces-
saria 1. ani-
mus diuini-
tus 2. sermo-
nis vigor.
quin si minus ad omnia, ad vnum certe horum impingamus. 3. auctor a-
lacris.

Aut enim mens superno splendore minime persusa est, aut ser-
mone languet, aut deniq; auris, quia nequaquam purgata est,
doctrinam excipere nequit: quorum si vnum acciderit, non mi-
nus quam si omnia concurrant, veritas claudicat necesse est. Ac-

cedit etiam illa causa, quod auditorum pietas & religio, qua per Bonam con-
facilem is, qui aliud quoduis doctrinae genus profitentur, gra-
tamq; & acceptam orationem reddit, in detrimentum hic peri-
culumq; cadit. Etenim, velut de Deo ac re omnium maxima, 8^a causa,
malum ex
singula de-
tribus.
saluteq; adeo ipsa, primariaq; omnium spe, certamen habentes,

quo ardentiori fide praediti sunt, eo acrius orationi aduersantur,
atq; obsequium & credulitatem non pietatem, sed veritatis pro-
ditionem esse interpretantes, omnia ante proiecerint, quam
opinionem eas, quas domo secum afferunt, & dogmatum, quibus
inutriti sunt, consuetudine. Ac de moderatiorib. nec omnino per dute
affectis hominibus adhuc loquor, qui etiam si a veritate aberrent,
tamen

tamen quia veritatis studio pietatisq; zelo, tamen non secun-
 dum scientiam, Rom. 10. v. 2. i d' ipsis accidit, ex eorum forte
 se numero futuri sunt, qui non grauisimis pœnis damnabuntur,
 nec verberibus multis afficientur, quemadmodum ii, qui acri-
 malitia & peruersitate voluntatem Domini explere negle-
 rint. Luc. 12. v. 47. 48. Atq; hi quoq; fortasse à sententia ab-
 quando dimoueri, atq; ab eadem illa pietate, ob quam prius re-
 pugnant, ad meliorem mentem reuocari queat, si quis eos pri-
 mo attigerit, atq; aut internè aut externè, vt ferrum siliquem,
 pregnantem luceq; dignam mentem atq; ita affectam, vt ex pu-
 ua scintilla luculenta statim in ea veritatis flamma effulgeat, si-
 modè tempestatiueq; pulsauerit. Quid porro de illis dixerit, qui
 inanis gloriæ studio dominandiq; libidine iniquitatem in excelsis
 loquuntur, Pl. 72. v. 8. de Lanne inquam & Mambre, 2. Ti-
 3. v. 8. non illis quidem aduersus Mosen, sed aduersus veritatem
 arma induentibus, atq; aduersus sanam doctrinam insurgentibus?
 Quid etiam de tertia Classe, nimirum de iis, qui per in-
 peritiam eiusq; comitem temeritatem aduersus omnem doctrinam
 suillo quodam affectu gradiuntur, pulchrasq; veritatis
 margaritas conculcant? Matth. 7. v. 6. Quid postremo de iis

*Academici
 assensum
 sustinentes.*

*Non circū-
 feramur o-
 mni vento
 doctrina in-
 nequitia
 hominum
 Ephes. 4. v.
 14.*

*Cæcus de
 coloribus.*

qui nec certam vllam opinionem nec diuine doctrinæ vel probam
 vllam, vel vitiosam formam impressionemq; secum ferentes, ve-
 rum sermonibus omnibus magistrisq; sese subiicientes, tanquam
 ex omnibus id quod melius certiusq; est, electuri, ac sibi ipsis, his
 est malis veritatis iudicibus confidentes, à disertis postea veritate
 ad persuadendum comparatis subinde circumferuntur atq; ver-
 santur, omnibusq; sermonibus obruti protrititq; multisq; deli-
 ribus permutatis, ac multis literis, velut puluere, in ventos seculi
 abiectis, auribus tandem & animo fatiscientes (O insignem ve-
 cordiam) omnes per eaq; fidei doctrinas fastidiunt, perniciosamq;
 formam sibi ipsis insculpunt, ipsam videlicet fidem nostram, vt
 incertam nihilq; sani habentem irridentes & aspernantes, ful-
 reg; à doctrina professoribus ad doctrinæ condemnationem tran-
 seunt. Quod perinde est, ac si quis vel oculorum morbo, vel
 aurium vitio laborans, solem aut voces accusare instituat, illi

vt obscurum minimeq; fulgentem, has vt absonas & imbecilles. *Qua semel est imbuta recens seruat odorem Testa diu.*
 Ac proinde minoris est negotii rudi adhuc anima veritatem primum, instar cara nondum signata, imprimere, quam conscriptis iam literis, hoc est, pestiferis opinionibus placitisq; doctrinam piam inducere, nihilq; aliud assequi, quam vt posteriora cum prioribus confundantur & perturbentur. Neque enim vt planam & tritam viam calcare prestat, quam asperam nulliq; pedum vestigiis, impressam, aruumq; colere aratro iam saepe proficissum & emollitum : ita commodius quoq; fuerit animum pingere, cui vitiosa iam aliqua doctrina impressa sit, improbaq; litera altissime consignata. Alioqui pio scriptori duplex hic labor suscipiendus erit, vt & priores substituatur. Ac tot tamq; graues sunt cum in reliquis animorum morbis, tum in doctrina etiam ipsa peruersa peruersiq; spiritus nota & impressiones, tantumque ei negotium incumbit, cui haec moderandarum regendarumque animarum cura commissa est : pluramq; etiam, ne modum oratio excedat, praetermissimus. *Elegans simodum igitur si quis belluam variam & multiplicem ex multis belluis magnis iuxta paruisque feris miribusque constatam cicutare ac ducere aggrediatur, huic in natura adeo varia & prodigiosa gubernanda, maximus procul dubio labor subeundus sit, maximumq; certamen, quippe cum nec vocibus iisdem nec alimentis, nec manus atrectionibus ac sibilis, nec reliquis deniq; institutionis modis belluae omnes delectentur, sed alia aliis, pro sua quaq; natura & consuetudine, vel gaudeant, vel offendantur : vt qui eiusmodi belluae curam susceperit, eum varia omnino & multiplici scientia ornatum instructumque esse oporteat, & congruentem cuique rationem adhibere, siquid in belluam cum laude ducere atq; incolumen tueri cupit. *Haud dissimili modo communi hoc Ecclesiae corpore instar compositae cuiusdam & inequalis belluae, ex pluribus variisque moribus & sermonibus coagmentato, summopere quoque necesse est, antistitem simul & simplicem esse, quantum ad eam, quam ad res omnes adhibere debet, animi integritatem, & quam maxime variam ac multiplicem, quantum ad id attinet, vt vniuscuiusq; bene-**

*Disimil.**Elegans similitudo.**Varium & mutabile vulgus.**Ecclesia corpus quale.*

benevolentiam sibi conciliet, omnesq; apta & apposita ratione alloquatur. Quidam enim lactis alimonia opus habent, hoc est simplici & rudimentaria doctrina, nimirum qui animi habitudine teneri sunt, recensq;, vt sic dicam, compacti, nec valem sermonis cibum ferunt, quem si quis ipsis prater vires commouerit, eius pondere oppressi fortasse atq; obruti (animo ad id quod transmissum est, attrahendum, sibiq; accommodandum nequaquam satis virium habente, quemadmodum nec corpus in cibi materia constantibus) pristinas etiam earum vires labefactabit. Alii sensuum organa ad veri falsiq; delectum atq; discrimen exercitata habentes, Hebr. 5. v. 14. ac promde sapientia ea, qua inter perfectos exponitur, sublimioriq; & firmiter illi indigentes, 1. Corinth. 2. versicul. 5. si quis lac illis propinet, 1. Corinth. 3. versic. 2. oleribusq;, hoc est infirmorum cibum alat, Rom. 14. v. 2. indignè acer beq;, id laturo sint, nec merito, utpote nihil Christiani roboris colligentes, nec laudabili incremento auferentes, Ephes. 4. v. 15. quod sermo dicitur

*Veritatis
caupones.*

affert, eum, qui praeclare alitur, in virum absolvens, atq; ad spiritalis aetatis mensuram ducens. Et ad haec quis idoneus? Non enim pleriq; similes sumus, qui veritatis doctrinam cauponum ritu adulterant, vinūq; aqua admiscunt, Isa. 1. v. 22. h. e. doctores qui nam cor hominis exhilarantem cum vili & vulgari humiq; pteptante & euanida, frustra q; & temere fluente (vt ipsi ex hoc cauponatione non nihil emolumenti capiant) aliaq; alio modo ventis habitis cum iis, a quibus adeuntur, verba faciunt, omnibusq; assentantur. Ventriloqui sanè homines & vaniloqui, vel ut patitur minis causa suis subsequentes, easq; verbis aucupantes, e terra pronunciant loquentem atq; in terram accumbentibus, vt sic maxime populi exsultatione floreat, aucupantes, grauisimum sibi ipsis detrimentum ventri ferunt imo exitium afferentes, innoxiumq; simpliciorum animarum cruorem effundentes, de manibus nostris aliquando requirendum. Quin potius illud exploratum habentes, melius esse aliis qui artis peritia praesent, habenas nostri concedere, quam imbecillos & imperitos aliorum aurigas esse, praestareq; candidam aetatem submittere, quam stolidam linguam mouere: hoc caupones nobiscum

Tutius praestare, quam imperare.

nobiscum nec pessimis fortasse consultoribus, beneuolis quidem certe collocuti, laudabilius duximus ea, qua dicenda & facienda, sint, addiscere, quam quae nescimus, docere. Praclare enim cum eo agitur, cui vel altissima senectus doctrinam canam attulerit, eamque vim habentem, ut noua in pietate animae utilitati atque adiumento esse queat. Ac meo quidem iudicio admodum stulte temereque, illi faciunt, qui priusquam ipsi satis doctrina instructi sint, aliorum se Magistros profitentur, figlinamque, ut vulgo dici solet, in dolio discunt, hoc est, alienarum animarum periculo pietatem meditantur. Stulte, si ne ignorantiam quidem suam praesentiant; temere, si cum eam intelligant, hoc tamen negotium suscipere audent.

*Temerarii
quae in rebus
maximis
statim inge-
nii ac doctri-
nae specimen
edunt.*

C A P. LIV.

QVA CONCIONATORI OPVS
scientia.

§. **P**rouidendum, ut concionatores probè didicerint, & intellexerint, quod alios edocere uoluerint, & si aetatis & iudicii maturitate caruerint, ne illud tam sublime officium illotis quasi manibus & uelut mufcae in accensam candelam non inuolent, honoris lumine delectati, & combustionis periculum non attendentes, quos moralis Doctor Beatus Gregorius Magnus serio ab hac inconsideratissima temeritate deterret 3. part. Pastor. admonit. 26. Admonendi sunt, ait, quos à praedicationis officio, vel imperfectio, vel aetas prohibet, & tamen praecipitatio impellit: ne dum tanti sibi onus

*Recte certò
intelligendū,
quod quis a-
lios docere
statuerit.*